ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [*L. A. GEELHOED*] SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 23. februārī [1]

I — Ievads

1. Savā prasības pieteikumā Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka Kresona [*Cresson*] savu Komisijas locekļa pilnvaru laikā ir izrādījusi īpašu labvēlību (favorītismu) vai vismaz pieļāvusi vērā ņemamu nolaidību, pieņemot darbā un piešķirot priekšrocības diviem personīgi pazīstamiem cilvēkiem. Komisija uzskata, ka Kresona tādējādi ir pārkāpusi pienākumus, kas noteikti EK līguma 213. panta 2. punktā, kā arī EAEK līguma 126. panta 2. punktā [2]. Tādēļ tā lūdz Tiesu piemērot atbilstošas finansiālas sankcijas, kas ir noteiktas minēto līgumu pantu beigu punktos.

2. Šī lieta ir pirmā no šāda veida lietām, kurā tiks pieņemts Tiesas spriedums. Iepriekšējā [šāda veida] lietā, kuru ierosināja Padome pret bijušo komisāru Bangemanu [*Bangemann*] par iecelšanu amatā, kuru viņš bija nodomājis pieņemt pēc tam, kad būs atstājis savu amatu, notika atteikšanās no prasības [3]. Tādēļ šī lieta Tiesai sniedz unikālu iespēju skaidrot, kādi pienākumi ir saistoši Komisijas locekļiem EKL 213. panta nozīmē. Turklāt Tiesas spriedums būs būtisks, lai noteiktu kopējos standartus attiecībā uz personām, kuras ieņem atbildīgus amatus Eiropas Savienības institūcijās.

II — Atbilstošās tiesību normas

3. EKL 213. panta 2. punkts nosaka:

"Komisijas locekļi Kopienas vispārējās interesēs, veicot amata pienākumus, ir pilnīgi neatkarīgi.

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — Tā kā abi noteikumi ir identiski, turpmāk tekstā tiks iekļauta atsauce tikai uz EKL 213. panta 2. punktu.

3 — Lieta C-290/99 Padome/*Bangemann*, izslēgta no Tiesas reģistra ar 2000. gada 3. februāra rīkojumu, OV C 122, 17. lpp.

Pildot pienākumus, viņi nelūdz un nepieņem nevienas valdības vai citas struktūras norādījumus. Viņi atturas no jebkuras rīcības, kas nav saderīga ar viņu pienākumiem. Visas dalībvalstis apņemas ievērot šo principu un nemēģināt ietekmēt Komisijas locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.

Komisijas locekļi amata pilnvaru laikā nedrīkst uzņemties nekādu citu algotu vai nealgotu darbu. Stājoties amatā, viņi svinīgi solās, ka gan pilnvaru laikā, gan vēlāk viņi ievēros amata uzliktos pienākumus, jo īpaši pienākumu izturēties godīgi un apdomīgi attiecībā uz dažu amatu un priekšrocību pieņemšanu pēc tam, kad viņu pilnvaras ir beigušās. Šo pienākumu neievērošanas gadījumā Tiesa pēc Padomes vai Komisijas lūguma var noteikt, ka attiecīgo Komisijas locekli atkarībā no apstākļiem atlaiž saskaņā ar 216. pantu, vai arī viņam atņem tiesības uz pensiju vai citām priekšrocībām."

4. EKL 216. pants nosaka:

"Ja kāds Komisijas loceklis vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, Tiesa pēc Padomes vai Komisijas pieteikuma var viņu atlaist no amata."

III — Komisijas iesniegtie fakti

5. Laikā no 1995. gada 24. janvāra līdz 1999. gada 8. septembrim Kresona bija Eiropas Komisijas locekle. 1999. gada 16. martā Komisija demisionēja pilnā sastāvā, bet turpināja pildīt savus pienākumus līdz 1999. gada 8. septembrim. Kresonas atbildības jomā ietilpa zinātne, pētniecība un attīstība, Kopīgais pētniecības centrs (KPC) un cilvēkresursi, izglītība, apmācība un jaunatne. Komisijas ietvaros par šīm jomām atbildēja XII, XIII.D un XXII ģenerāldirektorāts un KPC.

6. Komisijas apgalvojums, ka Kresona ir izrādījusi īpašu labvēlību (favorītismu) savu pienākumu pildīšanas laikā, ir pamatots ar divu viņas paziņu — Renē Bertelo [*René Berthelot*] kunga un Tima Rīdingera [*Timm Riedinger*] kunga lietām.

A — *Bertelo lieta*

7. Neilgi pēc savu pienākumu pildīšanas uzsākšanas Kresona izteica vēlmi pieņemt darbā Bertelo personiskā padomnieka statusā. Bertelo, kurš bija stomatologs, tajā laikā dzīvoja netālu no Šatelero [*Châtellerault*], pilsētas Francijā, kuras mērs bija Kresona. Ņemot vērā, ka Bertelo bija 66 gadus vecs un viņas kabinets jau bija izveidots, kabineta vadītājs viņai norādīja, ka viņš neredz nekādu iespēju viņu [Bertelo] nodarbināt Komisijā. Tomēr dažus mēnešus vēlāk pēc Kresonas pieprasījuma ar 1995. gada 1. septembri Bertelo tika piedāvāts viespētnieka līgums ar ĢD XII uz sākotnējo laiku uz sešiem mēnešiem. Lai gan viespētnieka amats paredz, ka attiecīgā persona strādā vienā no Komisijas [pētniecības] centriem, izrādījās, ka Bertelo strādāja vienīgi par Kresonas personisko padomnieku. Sākotnējais sešu mēnešu laiks tika pagarināts līdz 1997. gada februāra beigām.

8. 1996. gada aprīļa beigās, piemērojot noteikumu par pārklāšanās novēršanu, kas bija piemērojams viespētniekiem, Bertelo alga tika samazināta, ņemot vērā pensiju, ko viņš saņēma Francijā. Neilgi pēc šī pasākuma pieņemšanas pēc Kresonas personiska pieprasījuma Bertelo tika izdoti trīspadsmit norīkojumi komandējumā uz Šaterelo un nosūtīti uz Komisijas administratīvo dienestu. Šie rīkojumi attiecās uz komandējumiem, kas jau bija veikti laikā no 1996. gada 23. maija līdz 21. jūnijam. Tādējādi Bertelo tika pārskaitīti EUR 6930. Ar 1996. gada 1. septembri Bertelo klasifikācija tika mainīta uz augstāku viespētnieka līmeni, kas radīja būtisku algas pieaugumu apmēram EUR 1000 apmērā. Šāds pieaugums vairāk nekā kompensēja algas zaudējumu, ko radīja pārklāšanās novēršanas pasākumu piemērošana.

9. Beidzoties līgumam ar ĢD XII, Bertelo tika piedāvāts jauns viespētnieka līgums uz vienu gadu, šoreiz ar KPC. Šis līgums pagarināja viņa saistības ar Komisiju līdz diviem ar pusi gadiem, neņemot vērā faktu, ka viespētnieki tiek pieņemti darbā maksimāli uz 24 mēnešu termiņu.

10. 1997. gada 2. oktobrī Komisijas Finanšu kontroles dienests pieprasīja ziņojumus par Bertelo darbību, kuri viņam bija jāiesniedz sava pirmā līguma darbības beigās. Ziņojumi, kas tika iesniegti šim dienestam, bija ļoti īsi. Faktiski tie sastāvēja no dažādu autoru piezīmēm, ko bija apkopojis Kresonas kabinets.

11. 1997. gada 11. decembrī Bertelo medicīnisku iemeslu dēļ lūdza sava līguma laušanu, sākot ar 1997. gada 31. decembri. Kresona pieņēma šo lūgumu, pēc tam lūdzot kabineta vadītājam atrast risinājumu, lai turpinātu līgumattiecības ar Bertelo, sākot ar 1998. gada 1. janvāri. Šāds risinājums bija pieņemt viņu darbā kā īpašo padomnieku. Tomēr Bertelo noraidīja šo amata piedāvājumu.

12. Bertelo nomira 2000. gada 2. martā.

B — *Rīdingera lieta*

13. 1995. gadā Rīdingera kungam, kurš ir advokāts ar specializāciju komerctiesībās, tika piedāvāti trīs Komisijas līgumi, kas attiecās uz Kresonas darbības jomu. Vismaz divi no tiem tika piedāvāti pēc Kresonas skaidri izteikta lūguma.

14. Šie līgumi attiecās uz šādiem trijiem priekšmetiem: 1) Centrāleiropas un Eiropas Kopienu perspektīvu centru tīkla iespējamības analīze, 2) Kresonas pavadīšana komandējumā uz Dienvidāfriku laikā no 1995. gada 13. līdz 16. maijam un ziņojuma sastādīšana un 3) pētījums par Eiropas salīdzinošo tiesību institūta izveidošanas iespējamību.

15. Lai gan attiecībā uz šiem trijiem līgumiem tika reģistrētas budžeta saistības, neviens no tiem netika nedz izpildīts, nedz arī Rīdingeram par tiem tika veikti maksājumi.

IV — Process

A — *Iepriekšējā izmeklēšana*

16. Pirms Komisijas prasības iesniegšanas Tiesā saskaņā ar EKL 213. pantu Bertelo un Rīdingera lietas bija vairāku citu institūciju izmeklēšanas priekšmets. Komisijas prasība ir pamatota ar šo izmeklēšanu rezultātiem.

17. Pirmo [izmeklēšanu] veica Eiropas Parlamenta paspārnē izveidotā neatkarīgo ekspertu komisija. Tās uzdevums bija sagatavot pirmo ziņojumu, kas "noteiktu, cik lielā mērā Komisija kā koleģiāla institūcija vai komisāri individuāli ir konkrēti atbildīgi par Parlamenta debašu laikā minētajiem nesenajiem krāpšanas gadījumiem, sliktu pārvaldību vai nepotismu vai par apsūdzībām, kas izteiktas

šo debašu laikā". Savā 1999. gada 15. marta ziņojumā [4] komisija attiecībā uz Bertelo lietu secināja, ka "šeit ir nepārprotami tikusi izrādīta īpaša labvēlība. Persona, kuras kvalifikācijas neatbilda tiem dažādajiem amatiem, kuros tā tika nodarbināta, tomēr tika pieņemta darbā. Padarītais darbs kā kvantitatīvi, tā kvalitatīvi un tā nozīmīguma ziņā bija acīmredzami nepilnīgs. Komisija nesaņēma izdotajiem līdzekļiem atbilstošu vērtību [5]".

18. Ņemot vērā neatkarīgo ekspertu komisijas ziņojumu, Komisija, kas uzsāka pildīt savus pienākumus 1999. gada 9. septembrī, nolēma uzsākt reformas, kuru mērķis bija novērst [ekspertu] komisijas kritizētās darbības un uzlabot iekšējās administratīvās un finanšu procedūras. Šajā kontekstā *OLAF* (Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai) [*Office européen de lutte anti-fraude*] veica pats savu izmeklēšanu un 1999. gada 23. novembrī sniedza savu ziņojumu. Pēc tam tika uzsāktas vairākas disciplinārlietas pret Komisijas darbiniekiem un pārstāvjiem.

19. 2001. gada 20. februārī Komisija nolēma uzsākt tiesvedību, lai atgūtu Bertelo nepamatoti izmaksātās nauda summas. Šī procedūra attiecās uz viņa mantiniekiem.

20. Nākošo izmeklēšanu Rīdingera lietā veica ĢD ADMIN, bet vēlāk — pēc tā nodibināšanas 2002. gada 19. februārī — *IDOC* (Komisijas Izmeklēšanas un disciplīnas birojs) [*Investigation and Disciplinary Office of the Commission*]. Tas veica arī divas papildu izmeklēšanas Bertelo lietā — vienu par ĢD XII lomu, bet otru — par KPC iesaistību. Šo izmeklēšanu laikā tika veiktas vairākas nopratināšanas. Kompetentie dienesti un komisārs Kinnoks [*Kinnock*], kurš atbildēja par iekšējām reformām, uzaicināja Kresonu uz noklausīšanos. Tomēr Kresonas kundze deva priekšroku rakstisku atbilžu sniegšanai. 2001. gada 8. augustā tika pabeigts ziņojums par Rīdingeru. 2002. gada 22. februārī tika iesniegts *IDOC* ziņojums, kas attiecās tikai uz Bertelo lietu.

B — *Komisijas iekšējā procedūra pret Kresonu*

21. 2003. gada 21. janvārī komisāru kolēģija nolēma nosūtīt Kresonai paziņojumu par iebildumiem saistībā ar iespējamās procedūras sākšanu, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu. Šajā paziņojumā Komisija apgalvoja, ka Kresona Bertelo un Rīdingera lietās ir veikusi darbības, kas pārkāpj viņas Komisijas locekļa amata pilnvaras. Tā uzskatīja, ka abās lietās viņa nerīkojās, balstoties uz vispārējām interesēm, bet gan uz vēlmi izrādīt īpašu labvēlību saviem paziņām. Katrā ziņā viņa nebija veikusi visus nepieciešamos pasākumus, lai pārliecinātos, ka abās šajās lietās ir ievērotas visas iekšējās procedūras.

4 — Neatkarīgo ekspertu komisijas Pirmais ziņojums par apsūdzībām pret Eiropas Komisiju krāpšanā, sliktā pārvaldībā un nepotismā.

5 — Ziņojuma 8.1.35 punkts.

Tādēļ Komisija viņu apsūdzēja par viņas amata uzlikto pienākumu pārkāpšanu, kas veikta ar nodomu vai vismaz, pieļaujot vērā ņemamu nolaidību.

22. Lai nodrošinātu tiesību uz aizstāvību ievērošanu, Komisija nolēma sniegt Kresonai pieeju izskatāmās lietas dokumentiem un uzaicināja viņu sniegt atbildi uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem. Tam sekoja apjomīga sarakste starp Kresonas advokātu un Komisiju par tiesvedības apjomu un par pieejas sniegšanu Kresonai konkrētiem dokumentiem.

23. 2003. gada 30. septembrī Kresona atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem. Vispirms viņa apšauba, vai EKL 213. panta 2. punkts ir atbilstošs paziņojuma par iebildumiem tiesiskais pamats. Viņa arī uzskata, ka šis noteikums pārkāpj pamattiesības uz aizstāvību. Tālāk viņa apgalvo, ka fakti, par kuriem ir izvirzīta apsūdzība, neietilpst šī panta darbības jomā. Katrā ziņā Komisijas iebildumi neesot pamatoti. Viņa kritizē paziņojumā par iebildumiem ietverto īpašas labvēlības (favorītisma) un vērā ņemamas nolaidības izpratni. Visbeidzot, viņa pieprasa EUR 50 000 kā atlīdzību par materiālo zaudējumu un morālo kaitējumu, kas viņai nodarīti, uzsākot pret viņu disciplinārlietu.

24. Ņemot vērā rakstveidā iesniegtos apsvērumus, Komisija nolēma atkārtot savu uzaicinājumu personiski uzklausīt Kresonu komisāru kolēģijā. Noklausīšanās notika 2004. gada 30. jūnijā.

25. 2004. gada 19. jūlija sēdē Komisija nolēma iesniegt prasību Tiesā.

C — *Kriminālprocess Beļģijā*

26. Vienlaicīgi ar izmeklēšanām un procedūru, kas tika veiktas Komisijas ietvaros, Bertelo lieta bija Beļģijas krimināllietu institūciju izmeklēšanas priekšmets. Šī procedūra tika uzsākta pēc Eiropas Parlamenta locekļa sūdzības par vairākām personām, ieskaitot Kresonu, attiecībā uz kurām pastāvēja pamatotas aizdomas, ka tās ir iesaistītas dažāda veida ļaunprātīgās darbībās Komisijas ietvaros. Komisija šajā lietā iestājās kā civilprasītājs.

27. Izmeklēšanas tiesnesis [*juge d'instruction*] izskatīja jautājumu par to, vai var tikt konstatēta Kresonas kriminālatbildība, pamatojoties uz šādiem trīs punktiem:

— Bertelo pieņemšana darbā par viespētnieku, pārkāpjot Komisijas iekšējos noteikumus, uzskatot, ka tas var tikt kvalificēts kā [dokumentu] viltošana un interešu konflikts, ieņemot publisku amatu [*faux, usage de faux et prise d'intérêt*];

— Bertelo beigu ziņojumi ir viltošana un krāpšana;

— rīkojumi un [par tiem iesniegtie] aprēķini [*décomptes de missions*] par Bertelo komandējumiem ir viltošana un krāpšana.

28. Tomēr šīs tiesvedības nākošajā stadijā Karaļa prokurors nolēma atsaukt pirmo punktu, pamatojoties uz to, ka pieņemšana darbā nepārkāpj Kopienu noteikumus. Otrais punkts tika noraidīts, jo tas nebija vērsts pret Kresonu. Trešais punkts sākotnēji tika uzturēts, bet galu galā arī tika noraidīts.

29. Ar 2004. gada 30. jūnija rīkojumu Briseles Pirmās instances tiesa [*Tribunal de première instance*] slēgtā sēdē [*Chambre du conseil*] nolēma, ka nav pamata turpināt kriminālprocesu pret apsūdzētajiem (*non-lieu*). Attiecībā uz Kresonu tiesa it īpaši norādīja, ka nepastāv tādi apsūdzības fakti, kas norādītu, ka viņai izskatāmie fakti būtu bijuši zināmi.

D — *Tiesvedība Tiesā*

30. Komisijas prasības pieteikums tika reģistrēts 2004. gada 7. oktobrī.

31. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atzīt, ka Kresona ir pārkāpusi pienākumus, ko viņai uzliek EKL 213. pants;

— pilnībā vai daļēji atņemt Kresonai tiesības uz pensiju un/vai visas citas ar šīm tiesībām saistītās priekšrocības vai citas tās aizvietojošas priekšrocības, atstājot Tiesas ieskatam izlemšanu par šīs [tiesību] atņemšanas ilgumu un apjomu;

— piespriest Kresonai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

33. Atbilstoši Tiesas reglamenta 93. panta 7. punktam ar Tiesas priekšsēdētāja 2005. gada 2. jūnija rīkojumu Francijas Republikai tika atļauts iestāties lietā mutvārdu paskaidrojumu sniegšanas laikā Kresonas prasījumu atbalstam.

32. Kresona lūdz Tiesu:

— pirmkārt, atzīt Komisijas iesniegto prasību par nepieņemamu;

34. Ar Tiesas 2005. gada 9. septembra rīkojumu Tiesa noraidīja Kresonas lūgumu par pieeju noteiktiem dokumentiem, kas attiecas uz Komisijas lēmumu uzsākt pret viņu tiesvedību saskaņā ar EKL 213. panta 2. punktu.

— pakārtoti — noraidīt prasību kā nelikumīgu un nepamatotu;

35. 2005. gada 9. novembrī Komisija, Kresona un Francijas Republika tiesas sēdē sniedza mutvārdu apsvērumus.

— uzlikt Komisijai iesniegt pilnīgu pārskatu par debatēm, kuru rezultātā tika pieņemts 2004. gada 19. jūlija lēmums vērsties Tiesā, kā arī citus dokumentus, kurus atbildētāja pieprasa savā lūgumā un savā apstiprinājuma lūgumā, kas attiecīgi datēti ar 2004. gada 26. aprīli un 5. oktobri;

V — Lietas dalībnieku argumenti

A — *Komisija*

1) EKL 213. pants

— piespriest Komisijai atlīdzināt visus tiesāšanās izdevumus.

36. Komisija skaidro, ka ar EKL 213. panta 2. punktu pamatota prasība pret (bijušo)

Komisijas locekli paredz, ka viņš vai viņa ir rīkojies, pārkāpjot amata uzliktos pienākumus šī līguma punkta nozīmē. Komisija uzskata, ka tai piemīt kompetence noteikt šo pienākumu saturu un apjomu, ko savukārt kontrolē Tiesa. Tā [Komisija] uzskata, ka šie pienākumi tiek pārkāpti, ja komisārs nedarbojas vispārējo interešu labā un viņu vada personīgas, mantiskas vai finansiālas intereses.

37. Ņemot vērā šo interpretāciju, īpaša labvēlība (favorītisms) ir pretrunā gan vispārējām interesēm, gan godīgumam un apdomīgumam, kas jāievēro, pildot komisāra amatu. Komisija definē īpašu labvēlību (favorītismu) kā darbību vai attieksmi, kas ir pretrunā gan vispārējām interesēm, gan godīgumam publiska dienesta laikā, un to veido priekšrocību piešķiršana personai (nereti pieņemot darbā), kurai nepiemīt ne atbilstošas īpašības, ne kompetence, vai kurai piemītošā kvalifikācija ir acīmredzami nepietiekama konkrētajam amatam, vai arī, ja tiek dota priekšroka [šai personai], neņemot vērā konkrētā amata prasības, bet tas tiek piešķirts, jo ir runa par draugu vai citu personu, kuru vēlas apbalvot.

38. Komisija norāda, ka atsevišķos gadījumos Komisijas locekļi bauda plašu rīcības brīvību, it īpaši jautājumos par savu kabinetu sastāva izvēli. Tomēr, neskatoties uz minēto, viņiem ir jāievēro Kopienas noteikumi par pieņemšanu darbā un viņiem ir pienākums ar īpašu rūpību pārliecināties par to, ka lēmumi šajā jomā tiek pieņemti vispārējās interesēs un atbilstoši piemērojamajiem noteikumiem. Šis pienākums attiecas arī uz visām administratīvajām darbībām, kas seko pēc personas pieņemšanas darbā, piemēram, līguma pagarināšanu vai paaugstināšanu amatā.

2) Atbilde uz Kresonas atbildi uz paziņojumu par iebildumiem

39. Savā prasības pieteikumā Komisija reaģē uz Kresonas atbildi uz paziņojumu par iebildumiem.

40. Kresona apstrīd, ka Komisijas prasība var tikt pamatota ar EKL 213. pantu, un apgalvo, ka šajā pantā noteiktā procedūra nevar tikt attiecināta uz viņai izteiktajiem iebildumiem. Tas arī nesniedz efektīvu tiesisko aizsardzību. Komisija savukārt turpina apgalvot, ka EKL 213. pants ir atbilstošs tās prasības tiesiskais pamats. Šī procedūra var tikt salīdzināta ar tām procedūrām, kas ir noteiktas valstu konstitūcijās un attiecas uz valsts dienesta [pilnvaru] ļaunprātīgu izmantošanu. Šajos gadījumos, lai sniegtu papildu garantijas, ir nodrošināta tieša pieeja valsts augstākajai tiesu instancei. Komisijas locekļu darbība un uzvedība ir pakļauta īpašiem noteikumiem. Viņiem netiek piemēroti disciplinārnoteiku-

mi, kas tiek piemēroti Kopienas ierēdņiem. Komisija neuzskata, ka EKL 213. pants nenodrošina efektīvu tiesisko aizsardzību. EKL 213. panta 2. punkts attiecas uz visiem komisāra pienākumiem, nevis tikai uz tiem piemēriem, kas tajā ir minēti.

41. Uz Kresonas iebildumu, ka *IDOC* ziņojumi nevar būt paziņojuma par iebildumiem pamats [*IDOC*] kompetences trūkuma dēļ, Komisija norāda, ka administratīvās izmeklēšanas tika uzsāktas pirms šī dienesta izveides. Paziņojums par iebildumiem tika pamatots gan ar šo izmeklēšanu rezultātiem, gan *IDOC* un *OLAF* ziņojumiem. Katrā ziņā Komisija, nevis *IDOC* Kresonai nosūtīja paziņojumu par iebildumiem.

42. Komisija noliedz, ka būtu tikušas pārkāptas Kresonas tiesības uz aizstāvību, kā viņa to apgalvo. Kas attiecas uz viņas tiesībām uz savlaicīgu lietas izskatīšanu, Komisija norāda, ka EKL 213. pantā termiņš nav noteikts, kā arī to, ka Kresona nav pierādījusi, ka pagājušais laiks būtu ietekmējis viņas tiesības uz aizstāvību. Pirmo reizi piemērojot EKL 213. pantu, Komisijai bija jārīkojas ar vislielāko piesardzību. Turklāt nevar teikt, ka EKL 213. pantā noteiktā procedūra ir netaisnīga, jo tā paredz, ka ir jāievēro Kopienu Tiesas Statūti un Tiesas Reglaments. Pirms lēmuma uzsākt tiesvedību Tiesā netika pieņemts kāds cits lēmums, kas negatīvi ietekmētu viņas intereses. Procedūra neietekmēja Kresonas tiesības tikt informētai par apsūdzības iemesliem. No viņas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem ir skaidrs, ka Komisijas iebildumi viņai bija pilnībā zināmi un ka viņai bija visas iespējas sniegt atbildi. Attiecībā uz apsūdzību par Komisijas neobjektivitāti Komisija norāda, ka Tiesa, nevis Komisija, lemj par to, vai ir jāpiemēro sankcijas, vai nē. Visbeidzot, par ierobežojumu pieejai dokumentiem Komisija atzīmē, ka visā [procesa] laikā Kresonai bija pieeja lietai, kas attiecās uz viņu.

43. Attiecībā uz Beļģijā veiktās kriminālizmeklēšanas laikā pieņemto lēmumu ietekmi Komisija norāda, ka *le pénal tient le disciplinaire en l'état* (disciplinārais process ir atkarīgs no krimināprocesuālā lēmuma) princips, uz kuru Pirmās instances tiesa atsaucas *François*[6] lietā, nozīmē, ka disciplinārlietai ir jātiek apturētai, līdz tiek pieņemts lēmums krimināprocesā. Katrā ziņā šis princips ir jāpiemēro nevis attiecībā uz Komisiju, bet gan uz Tiesu, kas ir uzskatāma par disciplinārinstitūciju šīs lietas kontekstā. Komisija atzīst, ka disciplinārinstitūcijai ir saistoši krimināltiesas secinājumi attiecībā uz faktiem. Tomēr Kresonai tas nepalīdz, jo

6 — Pirmās instances tiesas 2004. gada 10. jūnija spriedums lietā T-307/01 *François*/Komisija (Krājums, II-1669. lpp.).

lēmums kriminālprocesā neattiecas uz šajā prāvā izskatāmajiem faktiem, t.i., īpašu labvēlību (favorītismu), kas tika izrādīta, pieņemot darbā Bertelo un pagarinot viņa līgumu, un darbībām, kas veiktas par labu Rīdingeram. Tādēļ lēmums neturpināt tiesvedību pret Kresonu nerada tiesiskus ierobežojumus pašreiz veiktajām disciplinārajām darbībām.

44. Komisija apstrīd Kresonas argumentu par *de minimis* nosacījuma piemērošanu attiecībā uz iesaistītajām summām. Ja šis arguments vispār ir spēkā, tad tas attiecas uz lietas būtību, nevis uz Komisijas prasības pieņemamību.

45. Kresona uzskata, ka Komisijas veiktās izmeklēšanas laikā ir notikuši vairāki procesuālie pārkāpumi. Viņa atsaucas uz lēmuma, ar kuru ir nodibināts *IDOC*, pārkāpumu, uz to, ka *IDOC* aizskāris *OLAF* darbības sfēru, ka *IDOC* ziņojumi bija nepilnīgi, ka disciplinārās procedūras pārklājās un ka jautājumi, kas attiecās uz Rīdingeru, tika izskatīti Bertelo lietas ietvaros. Komisija atbild, ka nav norādīts, kā šie pārkāpumi ietekmēja tiesības uz aizstāvību. Turklāt attiecībā uz apsvērumiem par *OLAF* veikto izmeklēšanu Komisija atzīmē, ka šim dienestam ir vispārējas pilnvaras veikt izmeklēšanu gadījumos, kad pastāv aizdomas par krāpšanu, un nav jāizsniedz atsevišķa pilnvara katrai procesuālajai darbībai. Komisijai arī nebija pienākuma informēt Kresonu par kontaktiem ar *OLAF*. Tāpat piezīmēm par konkrētām tikšanās reizēm nebija jātiek parakstītām. Visbeidzot, Komisija nesaskata, kādā veidā neatkarīgo ekspertu komisijas ziņojuma pretlikumība būtu nozīmīga, jo prasība ir pamatota uz pašas Komisijas veikto izmeklēšanu.

46. Jautājumā par Kresonas prasīto zaudējumu atlīdzību Komisija neuzskata, ka EKL 213. pantā paredzētās tiesvedības uzsākšana var būt nelikumīga, ja vien attiecīgais lēmums nav pieņemts, nepareizi izmantojot pilnvaras, vai nav nesaprātīgs, piemēram, iesniedzot lietu bez apstiprinošiem dokumentiem.

3) Bertelo un Rīdingera lietas

47. Šo secinājumu III nodaļā jau ir apkopoti Komisijas sniegtie būtiskie fakti. Lai tos neatkārtotu, ir pietiekami atzīmēt, ka Komisija uzskata, ka, kopā ņemtas, abas lietas sniedz pierādījumus par Kresonas personisku iejaukšanos par labu diviem viņas personīgajiem paziņām. Lai gan, pieejot formāli, darbības veica attiecīgais dienests vai viņas kabinets, tomēr ir jāsecina, ka konkrētos

lēmumus var piedēvēt Kresonai. Komisija uzskata, ka Kresonas uzvedība, vai nu ar nodomu, vai vismaz pieļaujot vērā ņemamu nolaidību, nopietni pārkāpj viņas pienākumus, kas izriet no EKL 213. panta 2. punkta.

B — *Kresona*

1) Vispārēji apsvērumi

49. Vispirms Kresona sūdzas par īstu kara mašīnu, kas ir sākusi darboties pret viņu, jo viņai bija jāierodas Eiropas Parlamenta Budžeta kontroles komisijā (*COCOBU*) un attiecībā uz viņu tika veiktas sekojošās *OLAF*, *IDOC* un ĢD ADMIN izmeklēšanas. Šie pasākumi nav samērīgi tiem faktiem, kas ir izvirzīti apsūdzībā. Tas nepārprotami var tikt skaidrots ar kopējo atmosfēru, kas aptvēra lietu, kuras rezultātā Santēra komisija demisionēja pilnā sastāvā. Turpinājumā viņa norāda, ka lietu izraisīja avīzes raksts, kuru publicēja beļģu žurnālists, kurš Beļģijā un Francijā ir ticis atzīts par vainīgu vairākos krimināli sodāmos nodarījumos. Pēc tam bijušais Komisijas ierēdnis van Baitenens [*Van Buitenen*], vēlēdamies atklāt krāpnieciskās darbības, kas vērstas pret Komisijas interesēm, nosūtīja lietu Beļģijas tiesu instancēm, neatkarīgo ekspertu komisijai, *OLAF* un presei. 1999. gada jūnijā Beļģijas izmeklēšanas tienesis uzsāka lietu un saņēma Kresonas imunitātes atcelšanu.

4) Sankcija

48. Komisija lūdz Tiesu noteikt sankciju, bet atstāj Tiesas kompetencē noteikt tās apjomu. Tas var novest pie pilnas vai daļējas tiesību uz pensiju vai citu priekšrocību atņemšanas. Komisija uzskata, ka sankcija ir jānosaka, ņemot vērā samērīguma principu. Šajā sakarā tā ierosina, ka varētu būt atbilstoši piemēroti Civildienesta normu IX pielikuma 10. panta noteikumi. Komisija uzskata, ka šajā lietā pārkāpums ir bijis smags, jo tas attiecas uz ētiskām normām, mazinot uzticību Kresonai, neskatoties uz to, ka viņa vairs nebija Komisijas locekle; ka viņa pilnībā apzinājās, ka viņas darbības rada īpašu labvēlību (favorītismu); un ka pastāv ticamas norādes par to, ka vismaz dažas Kresonas darbības ir veiktas ar nodomu.

50. Attiecībā uz kriminālprocesu Beļģijā Kresona norāda, ka piecu gadu laikā izmeklēšanas tiesnesis viņu uzklausīja tikai vienu reizi. Viņa atzīmē, ka Komisija nosūtīja paziņojumu par iebildumiem aptuveni tajā

pašā laikā, kad viņa no preses uzzināja par apsūdzību. Tas parāda ciešo saistību starp disciplinārlietu un kriminālprocesu. Kresona uzsver, ka galu galā neviena viņai celtā apsūdzība netika uzturēta un ka process beidzās ar lēmumu necelt kriminālapsūdzību (*non-lieu*). Vēl jo vairāk, Komisija šo lēmumu nepārsūdzēja.

51. Attiecībā uz Komisijas ierosināto procedūru [Kresona norāda], ka tikai trīs gadus pēc Santēra komisijas demisijas viņa tika informēta par to, ka Komisija uzskata, ka viņa ir vainojama īpašas labvēlības izrādīšanā (favorītismā) un ka tas ir nopietns viņas komisāra pienākumu pārkāpums. Arī Kresonas advokāts kritizēja procedūru attiecībā uz atbilžu sniegšanas termiņiem, Komisijas neatkarību, pamattiesību neievērošanu un skaidra šīs lietas procesuālā ietvara trūkumu. Kresona atzīmē arī, ka Komisijas ģenerālsekretārs kādā brīdī ierosināja jautājumu par kriminālprocesa un disciplinārlietas saskaņošanu. Kresona uzskata, ka, ņemot vērā veidu, kādā procesi tika vadīti, un it īpaši faktu, ka komisāru kolēģijas noklausīšanās laikā Kresonai netika uzdoti jautājumi, Komisijai nepārprotami bija nodoms nodot lietu Tiesai.

2) Tiesiskie argumenti

a) Nepieņemamība

52. Kresona argumentē, ka, ņemot vērā EKL 213. panta mērķi, kas ir smagu sankciju piemērošana Komisijas locekļiem, tas ir jāinterpretē šauri. Viņa atsaucas uz to, ka EKL 213. panta 2. punkta pirmā un otrā daļa pieprasa Komisijas locekļiem "Kopienas vispārējās interesēs, veicot amata pienākumus, būt pilnīgi neatkarīgiem". Ja tas netiek darīts, tad tiek piemēroti EKL 216. panta nosacījumi. Savukārt EKL 213. panta 2. punkta trešā daļa tiek piemērota, ja komisārs neizrāda godīgumu un apdomīgumu, uzņemoties citus darbus vai nu savu pilnvaru laikā, vai pēc tam, kad tās ir beigušās. Šādā gadījumā sankcija ir atbrīvošana no amata atbilstoši EKL 216. panta nosacījumiem vai pensijas un citu priekšrocību atņemšana. Tā kā Kresona nav apsūdzēta par savu pienākumu pārkāpšanu, uzņemoties citus darbus, nav piemērojama 213. panta 2. punkta trešā daļa. Izņemot EKL 213. panta 2. punktu, nepastāv citi tiesiski saistoši pienākumi, uz ko varētu atsaukties pret Kresonu. Komisāru Uzvedības kodekss tika pieņemts tikai pēc šīs lietas notikumiem, un tas neietver nevienu pienākumu, kas būtu attiecināms uz tiem faktiem, kuros ir apsūdzēta Kresona. Kresona atkārtoti atsaucas uz rakstisku procesuālo notei-

kumu neesamību, kas šajā kontekstā garantētu tiesības uz aizstāvību, un tas padara Komisijas darbības par pretlikumīgām. Tādēļ EKL 213. panta 2. punkts nevar būt tiesiskais pamats Komisijas 2004. gada 19. jūlija lēmumam par prasības iesniegšanu Tiesā.

55. Šo dažādo iemeslu dēļ Komisijas prasība ir noraidāma kā nepieņemama.

b) Būtība

53. Kresona apgalvo, ka no brīža, kad Komisija iesaistījās kā civilprasītājs krimināl-procesā, sāka darboties *le pénal tient le disciplinaire en l'état* princips, kas noteic, ka disciplinārlieta, kas ir balstīta uz tiem pašiem faktiem, ir jāaptur, līdz ir zināms kriminālties as lēmumus. Ja fakti abos procesos ir identiski un ja identiskas sūdzības ir noraidītas kriminālprocesa ietvaros, tad disciplinārlieta zaudē savu *raison d'être*. Kresona atzīmē, ka, lai gan Beļģijas Karaļa prokurors sākotnēji uzturēja apsūdzību par Bertelo komandējumiem, vēlāk viņš tomēr secināja, ka viņam nav pamata uzskatīt, ka Kresona ir atbildīga par to. Tā kā abās procedūrās izskatāmie fakti neatkarīgi no to tiesiskās kvalifikācijas ir vienādi, tad šim prasības pieteikumam nav pamata un tas ir jāatzīst par nepieņemamu. Spriedums krimināllietā atņēma Komisijas prasībai tās saturu.

56. Pakārtoti Kresona apgalvo, ka pret viņu izvirzītās sūdzības nav pamatotas.

54. Vienīgā sūdzība, kuru izskatīja Beļģijas Karaļa prokurors, attiecās uz viltotiem norīkojumiem komandējumos, kas bija saistīti ar EUR 6930 [izlietošanu]. Papildus tam, ka Karaļa prokurors nolēma, ka šī apsūdzība Kresonai nevar tikt inkriminēta, minētā summa ir jāatzīst par pieticīgu un tādu, kurai ir piemērojams *de minimis non curat praetor* princips.

57. Bertelo tika pieņemts darbā atbilstoši pastāvošajiem noteikumiem, lai veiktu viņas padomnieka pienākumus. Tā kā viespētnieka statusu administrācija atzina par vispiemērotāko, Kresona nekad šo viņa statusu neapšaubīja. Bertelo kvalifikācija nebija zemāka kā citiem viespētniekiem. Viņš efektīvi strādāja un pavadīja Kresonu komandējumos. Viņš pats pārtrauca savu darba līgumu veselības stāvokļa dēļ. Tikai pēc viņa atlūguma iesniegšanas tika ierosināts jautājums par gala ziņojumu. Tas nekad iepriekš netika minēts. Bertelo sastādīja ziņojumu, pamatojoties uz piezīmēm. Apgalvojums, ka viņš pats tās nav rakstījis, ir apmelojošs. Attiecībā uz norīkojumiem komandējumos Kresona atsaucas uz faktiem, kurus ir konstatējis Beļģijas Karaļa prokurors.

58. Kresona uzskata, ka Rīdingera lietai nav satura. Katrs no viņam piedāvātajiem trijiem līgumiem bija vispārējo interešu labā un Rīdingers deva savu ieguldījumu, nesaņemot atlīdzību. Šī sūdzība par godīguma trūkumu pirmo reizi tika minēta Komisijas prasības pieteikumā un ir nepamatota. Liekas, ka Kresonai tiek pārmests negodīgums tādēļ, ka viņa ir ierosinājusi noslēgt divus līgumus, kuru rezultātā netika izveidots ziņojums vai pētījums un par kuriem Rīdingers nesaņēma samaksu.

59. Papildus Kresona atsaucas uz vairākiem procesuāliem pārkāpumiem.

60. Pirmkārt, Kresona norāda, ka personāla un administrācijas ģenerāldirektors kā iecēlējinstitūcija kļūdaini uzsāka administratīvo izmeklēšanu, pamatojoties uz *IDOC* ziņojumu, lai gan tā bija jāuzsāk komisāru kolēģijai.

61. Turpinājumā Kresona apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi pamattiesības un pamatprincipus procedūrā, kas noveda līdz šīs prasības iesniegšanai Tiesā. Pirmkārt, nav pieņemama procesa uzsākšana 2003. gadā, septiņus gadus pēc konstatētajiem faktiem, ņemot vērā, ka fakti, kas minēti ziņojumos, uz kuriem Komisija atsaucas, bija jau ilgstoši pieejami un lieta nav sarežģīta. Otrkārt, lai gan Komisija (kļūdaini) uzskata, ka tā nav disciplinārinstitūcija, tā veic tādas dažādas procesuālas funkcijas, kurām būtu bijis jābūt nodalītām. Treškārt, Komisija pakļāvās Eiropas Parlamenta spiedienam un tādēļ nevar tikt uzskatīta par objektīvu. Ceturtkārt, pastāvēja vairāki procesuālie pārkāpumi, īstenojot iekšējās procedūras, kas citastarp attiecās uz *IDOC* lomu, kā arī faktu, ka procedūras Bertelo lietā pārklājās un tika noteikti nesamērīgi termiņi, noteikšanu.

62. Tomēr būtiskākā procesuālā problēma ir tā, ka atšķirībā no Kopienu ierēdņiem un citiem darbiniekiem Kresonai nav pārsūdzības iespēju, ja Tiesa pieņemtu viņai nelabvēlīgu lēmumu un piemērotu sankcijas. Disciplinārlietu ietvaros Komisijas locekļiem piemīt mazāk garantiju un tiesiskās aizsardzības nekā Kopienu ierēdņiem. Viņa to uzskata par pamattiesību pārkāpumu. Šādos gadījumos dalībvalstu ministru tiesības uz aizstāvību ir daudz labāk aizsargātas.

63. Kresona uzsver būtiskās atšķirības, kas disciplinārlietu kontekstā pastāv attieksmē pret ierēdņiem un Komisijas locekļiem.

Pēdējiem ir mazākas garantijas un nav efektīvas tiesiskās aizsardzības. Viņa uzskata, ka tas ir viņas pamattiesību pārkāpums.

64. Kresona atzīst, ka nevar tikt iesniegta pretprasība par zaudējumu atlīdzību. Tomēr viņa vēlas uzsvērt kaitējumu, kas viņai ir nodarīts, īstenojot Komisijas veikto uzmācīgo un pārmērīgo darbību. Viņa lūdz Tiesu noteikt, ka Komisijai ir jāsedz tiesāšanās izdevumi.

66. Francijas Republika piekrīt Kresonas viedoklim, ka lēmums neturpināt Beļģijā uzsākto kriminālprocesu atņem pamatu disciplinārlietai, un šajā kontekstā atsaucas uz Karaļa prokurora secinājumiem minētā procesa ietvaros. Nav skaidra Komisijas pozīcija attiecībā uz to, ka Beļģijas process neattiecās uz īpašu labvēlību (favorītismu). Vai tā uzskata, ka pastāv atšķirīga tiesiskā kvalifikācija, vai arī, ka pastāv atšķirīgi fakti? Katrā ziņā Beļģijas tiesa skaidri atzina, ka fakti nav konstatēti, vai arī nevar tikt attiecināti uz Kresonu. Tāpat tā konstatēja, ka Bertelo pieņemšana darbā nebija pretrunā Kopienu noteikumiem. Komisijas apsūdzības par īpašu labvēlību (favorītismu) ir pretrunā Beļģijas tiesā konstatētajam.

C — *Francijas Republikas nostāja*

65. Francijas Republika piekrīt Kresonai, ka ne pēc būtības, ne no laika apsvērumu viedokļa EKL 213. panta 2. punkts nav atbilstošs pamats pret viņu vērstajai prasībai. Tā atzīmē, ka šis process tiek veikts papildus un neatkarīgi no Komisijas kopējās politiskās atbildības, kas jau ir tikusi īstenota ar Santēra komisijas demisiju. Demisionējot pilnā sastāvā, Komisija izteica viedokli, ka tās darbības laikā konstatētās nelikumīgās darbības ir Komisijas kopēja atbildība. Tādējādi pret atsevišķiem tās locekļiem netika veiktas nekādas darbības.

67. Pastāvot minētajiem apstākļiem, Francijas valdība uzskata, ka sankcijas piemērošana, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu, būtu nesamērīga. Šādas sankcijas priekšnoteikums ir nopietns pilnvaru pārkāpums. Tā norāda, ka attiecībā uz Kopienu ierēdņiem pensijas tiesību atņemšana ir tikusi piemērota tikai vienu reizi 50 gadu laikā, kad tika piemērots 35 % samazinājums, un tas bija saistīts ar korupcijas lietu [7]. Sankcija būtu nesamērīga arī, ņemot vērā faktu, ka kopš attiecīgajiem notikumiem ir pagājuši astoņi gadi. Minētajā kontekstā tā atsaucas uz īso termiņu, kādā tika veiktas darbības pret bijušo komisāru Bangemanu. Kresonas lieta

7 — Pirmās instances tiesas 2002. gada 30. maija spriedums lietā T-197/00 *Onidi/*Komisija (*Recueil FP*, I-A-69. un II-325. lpp.).

nav izskatāma atsevišķi no tās prakses, kāda tajā laikā pastāvēja Komisijā. Komisija neuzsāka nekādas darbības pret Kresonu viņas pienākumu pildīšanas laikā. Ir nesamērīgi piemērot viņai sankcijas par darbībām, kuras tika pārmestas visai Komisijai.

VI — Vispārēji apsvērumi par EKL 213. panta 2. punktu

68. Lai gan argumentācija šajā lietā nepārprotami koncentrējas uz apsūdzībām pret Kresonu un EKL 213. panta 2. punkta precīzo nozīmi un darbību, šī lieta rosina jautājumus, kuriem piemīt daudz plašāka konstitucionāla rakstura nozīme attiecībā uz Eiropas Savienību un tās iestādēm. Tā attiecas uz standartiem, kas ir jāievēro personām, kuras ieņem atbildīgus amatus Kopienu iestādēs, un veidu, kādā tās ir atbildīgas par šo standartu neievērošanu. Kopienu iestāžu pienācīgai funkcionēšanai ir būtiski, lai personu, kuras ieņem atbildīgus amatus, kompetence tiktu vērtēta ne tikai no profesionālā aspekta, bet tām būtu arī nevainojama uzvedība. Šo cilvēku personiskās īpašības rada tiešu iespaidu uz sabiedrības uzticību Kopienu iestādēm, to uzticamību un ietekmi. Kā to pamatoti uzsvērusi neatkarīgo ekspertu komisija savā 1999. gada 15. marta ziņojumā, tikai ievērojot ētiskas uzvedības pamata standartus, "personām, kas ieņem atbildīgus amatus, varēs būt tāda autoritāte un uzticamība, kas viņām dos iespēju veikt vadošo lomu, kas no tām tiek prasīta [8]". [Neoficiāls tulkojums]

69. Lai izprastu EKL 213. panta 2. punkta funkciju Kopienu konstitucionālajā ietvarā, kā arī lai pareizi pozicionētu šo tiesvedību, ir svarīgi norādīt, ka attiecībā uz citām Kopienu iestādēm un institūcijām, kurām to pienākumu veikšanā ir jābūt pilnīgi neatkarīgām un objektīvām, pastāv paralēli nosacījumi. Šajā saistībā es atsaucos uz EKL 195. panta 2. punktu par Eiropas Ombudu, EKL 247. panta 7. punktu par Revīzijas palātu, Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 11. panta 4. punktu par Eiropas Centrālās bankas valdi un Tiesas reglamenta 6. un 47. pantu attiecīgi par Kopienu Tiesu un Pirmās instances tiesu.

70. Komisijai un minētajām iestādēm un institūcijām kopīgs ir tas, ka, izņemot ombudu, tās darbojas kā koleģiālas institūcijas un atsevišķi to locekļi nevar tikt atcelti tādu iemeslu dēļ, kas attiecas uz šo institūciju

8 — Ziņojuma 1.5.4. punkts.

funkciju izpildi. Tā kā šo institūciju locekļi ieņem augstākos amatus savās konkrētajās sfērās un netiek pakļauti nekādām hierarhiskām pārbaudēm, ir jāparedz speciāli mehānismi, lai nodrošinātu, ka jebkāda pilnvaru pārkāpšana tiek atbilstoši sodīta. Ir raksturīgi, ka pilnvaras sodīt tiek sniegtas iestādei, kuras loceklis ir konkrētais cilvēks, vai citai iestādei ar līdzvērtīgu statusu pastāvošajā konstitucionālajā ietvarā [9].

71. Nodrošinot, ka civildienesta ierēdņiem, viņu ieņemamā amata dēļ nepiemīt imunitāte pret soda pasākumiem, ja viņi pārkāpj noteiktos rīcības standartus, šāda veida procedūras sniedz pamata garantijas, ka attiecīgās iestādes darbojas atbilstoši to konstitucionālajiem uzdevumiem. Šādu mehānismu pastāvēšanai ir arī preventīva funkcija.

72. Ir jāuzsver arī, ka šo konstitucionālo mehānismu piemērošana neizslēdz citu soda procedūru piemērošanu attiecībā uz to pašu ierēdņa rīcību. Tāpat citu mehānismu pielietošana nerada šķēršļus konstitucionālo procedūru piemērošanai. It īpaši es atsaucos uz mehānismiem, kas nosaka politisko atbildību un kriminālatbildību. Runājot par pirmo — atbilstoši EKL 197. un 201. pantam Komisija atbild Eiropas Parlamentam tikai kā koleģiāla institūcija. Parlamentam nav iespējas vērtēt atsevišķu Komisijas locekļu darbību. Tomēr atbilstoši grozījumiem, kas izdarīti ar Nicas līgumu, EKL 217. panta 4. punkts pieprasa atsevišķu locekļu atkāpšanos, ja pēc komisāru kolēģijas piekrišanas saņemšanas to pieprasa Komisijas priekšsēdētājs. Otrkārt, ja izskatāmās rīcības sastāvā ir kriminālpārkāpums atbilstoši valsts tiesību normām, attiecīgais ierēdnis var tikt pakļauts kriminālvajāšanai kādā no dalībvalstīm. Šādā gadījumā Komisijas locekļa imunitāte tiek atcelta atbilstoši 1965. gada 8. aprīļa Protokola par Eiropas Kopienas privilēģijām un imunitātēm 20. pantam saistībā ar 18. pantu. Piemērojamie mehānismi ir atkarīgi no pārkāpuma rakstura un noteiktajiem standartiem. Visiem minētajiem mehānismiem ir dažādi mērķi, tādēļ tie nav savstarpēji izslēdzoši.

73. Komisijas gadījumā pastāv tieša funkcionāla saistība starp darbības standartiem, kādi ir jāievēro Komisijas locekļiem, un tās vietu Kopienu institucionālajā ietvarā. Ir būtiski uzsvērt, ka būdama Kopienu izpildinstitūcija, Komisija veic arī būtisku vidutāja lomu, lai,

9 — Līdzīgi konstitucionāli pasākumi pastāv dalībvalstīs un tiek piemēroti augsta līmeņa ierēdņiem, kurus nevar atcelt par lēmumiem, kas ir pieņemti, pildot amata pienākumus, kā, piemēram, cita starpā Vācijas Federatīvās Republikas prezidents (Vācijas Konstitūcijas [*Grundgesetz*] 61. panta 2. punkts), Francijas Republikas prezidents (Francijas Konstitūcijas [*Constitution de la République Française*] 68. pants) un Itālijas Republikas prezidents (Itālijas Konstitūcijas [*Costituzione della Repubblica Italiana*] 90. pants). Var arī salīdzināt ar Amerikas Savienoto Valstu impičmenta procedūru, kas noteikta Savienoto Valstu Konstitūcijas 4. nodaļas II pantā.

nosakot Kopienu politiku un ierosinot Kopienu tiesību aktus, apvienotu dalībvalstu, tirdzniecības un ražošanas un Kopienas pilsoņu intereses. Atsevišķās sfērās tā veic arī tiesai pielīdzināmas funkcijas, kā, piemēram, konkurences jautājumos vai, uzsākot procesus pret dalībvalstīm par Kopienu likumu normu neievērošanu atbilstoši EKL 226. un 228. pantam. Veiksmīgi Komisija šos pienākumus var pildīt tikai tad, ja tā pati un atsevišķi tās locekļi darbojas pilnīgi objektīvi un neatkarīgi. Tikai tad tai piemītīs [tāda] ietekme, lai iegūtu nepieciešamo citu Kopienas institūciju, dalībvalstu un sabiedrības uzticību.

74. Tādēļ Komisijas funkcijām un uzdevumiem ir raksturīgi, ka katram komisāram vienmēr jāatbilst augstākajiem uzvedības standartiem, lai nodrošinātu viņa neatkarību, objektivitāti un godīgumu. Tas attiecas ne tikai uz ārēja rakstura darbībām, bet arī uz veidu, kādā viņi darbojas Komisijas ietvaros, vadot dienestus, par kuriem ir atbildīgi, un uzturot attiecības ar citiem Komisijas iekšējiem dienestiem. Komisijas iekšējā darba kultūra pati par sevi ir noteicošais faktors, kas nodrošina Komisijas darbību efektivitāti.

75. Jebkurš šo standartu pārkāpums, ko veic Komisijas loceklis, var potenciāli radīt būtisku kaitējumu institūcijas publiskajam tēlam un samazināt tās uzticamību, kas savukārt noved pie darbības efektivitātes samazināšanās. Tas, ka minētais nav tikai hipotētisks apsvērums, ir pierādīts ar to notikumu sekām, kuri 1999. gadā izraisīja Santēra Komisijas demisionēšanu pilnā sastāvā.

76. Komisijas locekļu pienākumi vispārīgi ir aprakstīti EKL 213. panta 2. punktā. No šiem nosacījumiem izriet, ka viņiem savi pienākumi ir jāpilda pilnīgi neatkarīgi un Kopienas vispārējās interesēs. Viņiem ir jāatturas no jebkuras rīcības, kas nav saderīga ar viņu pienākumiem. Stājoties amatā, Komisijas locekļi svinīgi solās, ka, pildot savu amatu, un arī pēc tā atstāšanas "viņi ievēros amata uzliktos pienākumus, jo īpaši pienākumu izturēties godīgi un apdomīgi attiecībā uz dažu amatu un priekšrocību pieņemšanu pēc tam, kad viņu pilnvaras ir beigušās".

77. Tas, ko precīzi nosaka pienākumi, kas ir minēti EKL 213. panta 2. punktā, ir interpretācijas jautājums, kas arī ir šīs lietas galvenais uzdevums. Laikā, kad tika veiktas darbības, kurās ir apsūdzēta Kresona, nepastāvēja Komisijas locekļu Uzvedības kodekss, kas noteiktu piemērojamos standar-

tus. Starplaikā šāds kodekss tika izveidots un pieņemts [10]. Kodekss ietver dažādas vadlīnijas attiecībā uz ētikas jautājumiem saistībā ar komisāra darbības neatkarību un godīgumu un Komisijas ietvaros veikto darbību lojalitāti, uzticamību un caurspīdīgumu. Tomēr tas neparedz vadlīnijas vai pamatprincipus, kas būtu attiecināmi uz darbībām, kas ir šīs lietas pamatā. Komisijas locekļa amata un šīs institūcijas funkcionēšanas efektivitātes pamatā ir tas, ka tiek ievēroti noteikti ētiskie standarti. Šajā sakarā var minēt, ka standarti Kopienas ierēdņiem ir noteikti Civildienesta noteikumu 10.–12.a pantā. Lai gan šie noteikumi nav piemērojami Komisijas locekļiem, tomēr var pieņemt, ka šie standarti veido absolūto minimumu, kas viņiem būtu jāievēro.

78. Nav ne iespējams, ne arī lietderīgi mēģināt izsmeļoši noteikt uzvedības standartus civildienestā. Vienmēr būs apstākļi, kuriem pastāvot, nav iespējams noteikt, kuri standarti ir pārkāpti, bet var atzīt, ka rīcība ir bijusi pretēja vispārējām interesēm. Tas ir pielīdzināms tam, kā Kenets Klarks [*Kenneth Clark*] reiz aprakstīja "civilizācijas" fenomenu: "Kas ir civilizācija? Es nezinu. Es nevaru to aprakstīt abstraktos jēdzienos. Tomēr es domāju, ka es varu to atpazīt, to ieraugot [..]" [11]. [Neoficiāls tulkojums]

79. Saistībā ar minēto neatkarīgo ekspertu komisija atsaucās uz "vispārpieņemtajiem minimālajiem standartiem", kas ir noteikti kā pilnīgi neatkarīga darbība vispārējās Kopienu interesēs. Tie paredz, ka lēmumiem ir jātiek pieņemtiem tikai sabiedriskās interesēs un, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un nevadoties no pašu vai citu personu personiskajām interesēm. Tie paredz arī, ka ir jādarbojas godīgi un apdomīgi, atbilstoši principiem, kas nosaka atbildību un atvērtību sabiedrībai. Pēdējais princips citastarp noteic, ka godīgi un publiski ir jāatzīst jebkuri interešu konflikta gadījumi [12].

80. Mēģinot noteikt standartus, kādi ir jāievēro civildienestā, un nosakot "vispārpieņemtos standartus", uz kuriem atsaucas neatkarīgo ekspertu komisija, der atsaukties uz tā sauktajiem septiņiem valsts dzīves principiem, kurus ir definējusi Apvienotās Karalistes Nolana sabiedrisko standartu komisija [*Nolan Committee on Standards in Public Life*]. Šie principi ir: nesavtība, integritāte, objektivitāte, atbildība, atklātība, godīgums un vadības spējas. Pirmais no šiem principiem — nesavtība — tiek skaidrots

10 — Pēdējā redakcija ir izteikta dokumentā SEC(2004) 1487/2.

11 — Atzīmēts slavenajā *BBC* 1968. gada dokumentālajā televīzijas filmā "Civilizācija".

12 — Ziņojuma 1.5.4. punkts.

šādi: "civildienesta ierēdņiem ir jādarbojas tikai sabiedrības interesēs. Viņi nedrīkst rīkoties tā, lai sev pašiem, savas ģimenes locekļiem vai draugiem iegūtu finansiāla vai cita veida priekšrocības".

C'est en cela que réside la difficulté de notre tâche, mais c'est aussi ce qui lui confère une insigne dignité [13]".

Nepastāv cits, pārliecinošāks skaidrojums iepriekšējo apsvērumu pamatotībai.

81. Visbeidzot, ir jāatzīmē, ka uzsvērtā nepieciešamība komisāriem garantēt pilnīgu neatkarību un objektivitāti visā viņu pilnvaru laikā, kas ir nosacījums, lai Komisija varētu izpildīt tai uzticētos pienākumus, neizriet no nesenām atklāsmēm vai vērtību maiņas. Atsaucoties uz zvērestu, kuru atbilstoši EKL 213. panta 2. punktam, uzsākot pildīt savas pilnvaras, nodod Komisijas locekļi, priekšsēdētājs Valters Hallšteins [*Walter Hallstein*] Komisijas izveidošanas sēdē, kas notika 1958. gada 16. janvārī *Val Duchesse*, šādi izteica Komisijas locekļu pienākumu būtību:

VII — Analīze

82. Komisijas prasības pieteikums ierosina vairākus tiesiskus jautājumus, kurus var sagrupēt šādās četrās kategorijās: pieņemamība, procesuālie jautājumi, lietas būtība un sankciju piemērošanas iespēja.

A — *Pieņemamība*

"En prononçant solennellement ces paroles, en notre nom à tous ainsi que l'exigent les termes du Traité, nous reconnaissons l'essentiel des obligations qui nous sont désormais communes.

83. Kresona apgalvo, ka Komisijas prasība ir nepieņemama galvenokārt tādēļ, ka EKL 213. pants nav atbilstošs pamats šai prasībai, ka pēc Briseles *Chambre du conseil du Tribunal de première instance* pieņemtā lēmuma neturpināt kriminālprocesu pašreizējai darbībai nav satura un, ņemot vērā

Nous entendons par "l'essentiel" que nos travaux servent l'Europe — l'Europe et non quelconques intérêts particuliers qu'ils soient d'ordre national, professionnel, économique ou personnel.

13 — "Svinīgi izrunājot šos vārdus mūsu visu vārdā, kā to nosaka Līgums, mēs atzīstam pienākumu, kuri mums turpmāk būs kopīgi jāveic, būtību. Ar mūsu pienākumu "būtību" mēs domājam, ka mēs kalpojam Eiropai — Eiropai, nevis kādām atsevišķām interesēm, vai tās būtu valstu, profesionālas, ekonomiskas vai personiskas. Šis ir mūsu pienākuma grūtums, tomēr tas ir arī tas, kas šim pienākumam piešķir īpašu godu." COM(58), PV 1, galīgā 1958. gada 18. aprīļa redakcija, atrodama arī www.ena.lu.

nelielās izskatāmās summas, ir jāpiemēro *de minimis non curat praetor* princips.

84. EKL 213. panta 2. punkts nenosaka konkrētas prasības attiecībā uz Komisijas vai Padomes prasību, kas iesniegtas, balstoties uz šo pantu, pieņemamību. Tomēr Kresonas izvirzītie procesuālie jautājumi ir būtiski un prasa šī panta uzdevuma, piemērojamības jomas un saistības ar citām procedūrām, kas attiecas uz tām pašām apsūdzībām, izpēti.

1) EKL 213. panta 2. punkts kā šīs prasības pamats

85. Kresona norāda uz pretrunām sankcijās, kas ir noteiktas EKL 213. panta 2. punkta pēdējā teikumā. Viņa apgalvo, ka, no vienas puses, piespiedu atkāpšanos no amata var piemērot tad, ja komisārs ir pārkāpis savus amata pienākumus un rīkojies pretēji vispārējām interesēm savu pilnvaru laikā. Tas ir noteikts EKL 216. pantā, uz kuru atsaucas EKL 213. panta 2. punkts. No otras puses, sankcijas, kas nosaka komisāra tiesību uz pensiju vai citu priekšrocību atņemšanu, var tikt piemērotas tikai tad, kad komisārs ir beidzis pildīt savas pilnvaras. Vēl jo vairāk, šis pasākums var tikt piemērots tikai tad, ja komisārs, beidzoties viņa pilnvarām, nav izrādījis pietiekamu godīgumu un apdomību attiecībā uz noteiktu amatu vai priekšrocību pieņemšanu. Viņa apgalvo, ka, tā kā viņai izvirzītās apsūdzības nav attiecināmas uz pēdējo minēto pārkāpumu, tad Komisijas prasības pieteikums nevar pamatoties uz EKL 213. panta 2. punktu.

86. Savukārt Komisija uzskata, ka jebkura sankcija, kas ir noteikta EKL 213. panta 2. punktā, var tikt piemērota komisāram pilnvaru pildīšanas laikā vai pēc amata atstāšanas, ja ir pierādīts, ka viņš ir pārkāpis savus komisāra amata pienākumus. Īpaša labvēlība (favorītisms), kas tika izrādīta, pieņemot personas darbā Komisijā, var tikt uzskatīta par šo pienākumu pārkāpumu.

87. Šī diskusija pēc savas būtības attiecas uz trijiem EKL 213. panta 2. punkta piemērojamības aspektiem. Pirmkārt, vai var tikt noteikta atšķirība, piemērojot sankcijas par piespiedu amata atstāšanu un pensijas tiesību atņemšanu, pamatojoties uz to, vai komisārs vēl joprojām pilda savu amatu vai nē? Otrkārt, vai sankcija, ar kuru tiek atņemta pensija Komisijas loceklim, var tikt piemērota, ja tiek pārkāpti jebkādi pienākumi, kas izriet no komisāra amata pienākumiem, vai tikai tie pienākumi, kas attiecas uz ārēja

rakstura darbībām? Treškārt, kādus pienākumus paredz EKL 213. panta 2. punkts?

88. Izskatot pirmo no šiem jautājumiem, ir pietiekami izpētīt EKL 213. panta 2. punkta formulējumu, kur tā pēdējā teikumā ir noteikts, ka komisāra pienākumu pārkāpšanas gadījumā var tikt piemērota viena no divām sankcijām. Termins "pienākums" var attiekties tikai uz to pašu terminu, kas tiek lietots iepriekšējā teikumā, kas attiecas uz komisāru svinīgo solījumu kā savu pilnvaru laikā, tā arī vēlāk ievērot pienākumus, kas izriet no šī solījuma. Citiem vārdiem sakot, attiecīgie pienākumi komisāram ir jāievēro visu laiku, un nepastāv atšķirība atkarībā no tā, vai prasība ir iesniegta Tiesā komisāra pilnvaru laikā vai pēc tā beigām. Tādēļ teorētiski ir iespējams, ka tā vietā, lai pieprasītu piespiedu amata atstāšanu, pret komisāru, kurš vēl joprojām pilda savus pienākumus, tiek piemēroti EKL 213. panta 2. punkta nosacījumi, atņemot tiesības uz pensiju un citas priekšrocības.

89. Tādēļ nav pamatojuma Kresonas veiktajam dalījumam par EKL 213. panta piemērošanu attiecībā uz pašreizējiem un bijušajiem komisāriem. Viņas lietā ir iespējama finansiālu sankciju piemērošana, ņemot vērā, ka viņa neatstāja amatu piespiedu kārtā atbilstoši EKL 216. pantam. Tā vietā viņa brīvprātīgi demisionēja kopā ar citiem Santēra Komisijas locekļiem.

90. Otrais arguments, kas attiecas uz to, ka EKL 213. panta 2. punktā minētā otrā sankcija ir piemērojama tikai tad, ja komisārs ir pārkāpis godīguma un apdomības principus, pieņemot amatus vai priekšrocības pēc sava pilnvaru termiņa beigām, ir pamatots ar pārāk šauru šī nosacījuma tulkošanu. Šis konkrētais noteikums ir jāievēro kā tāds, kas ir atvasināts no vispārējiem noteikumiem, kuri ir jāievēro komisāriem, un izriet no termina "it īpaši" lietošanas pirms tā. Ņemot vērā tā konstitucionālo raksturu, šim pienākumam bija jātiek skaidri izteiktam šajā noteikumā.

91. Trešais aspekts, kas attiecas uz EKL 213. panta 2. punkta apjomu, jau tika iztirzāts manos ievada apsvērumos. Jebkura rīcība, kas var radīt šaubas par atsevišķa Komisijas locekļa neatkarību un objektivitāti, ir uzskatāma par šī noteikuma pārkāpumu un rada pamatu sankciju piemērošanai. Pretēji Kresonas apgalvojumam, ka EKL 213. panta 2. punkts ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā to seku nopietnību, ko rada pienākumu pārkāpums, tomēr pastāv iemesls interpretēt plaši šī nosacījuma apjomu, lai efektīvi nodrošinātu tādu darbību apkaroša-

nu, kas var radīt kaitējumu Komisijas kopējai darbībai.

92. Tādējādi EKL 213. panta 2. punkts var tikt piemērots attiecībā uz jebkuru komisāra pienākumu pārkāpumu neatkarīgi no tā, vai viņš turpina pildīt savas pilnvaras vai nē. Kresonas argumenti par pretējo ir noraidāmi.

2) Beļģijas kriminālprocesa lēmuma ietekme.

93. Pēc būtības Kresona apgalvo, ka, tā kā kriminālprocess Beļģijā tika izbeigts, pamatojoties uz to, ka izmeklēšanas tiesnesis secināja, ka viņai nevar tikt inkriminēti fakti, kas attiecas uz [dokumentu] viltošanu un krāpšanu, un Komisija šo lēmumu nepārsūdzēja, tad nav pamata prasībai, kas balstās uz tiem pašiem faktiem, bet pamatojas uz EKL 213. panta 2. punktu. Šī argumenta atbalstam viņa atsaucas uz *le pénal tient le disciplinaire en l'état* principu, atbilstoši kuram disciplinārinstitūcijai ir saistoši kriminālprocesa secinājumi. Pretēji tam Komisija apstrīd, ka abu lietu fakti ir identiski. Beļģijas process attiecās uz iespējamu [dokumentu] viltošanu un krāpšanu, bet šajā lietā tiek izskatīts jautājums par īpašu labvēlību (favorītismu). Tā apgalvo arī, ka lēmums neturpināt kriminālprocesu tika pieņemts uz likuma, nevis faktisko apstākļu pamata.

94. Pirmkārt, ir jāuzsver EKL 213. panta 2. punktā noteiktās procedūras specifika, kuru abas puses gan bieži apzīmēja kā disciplināru, bet kas no tādas ir jānošķir, ņemot vērā iesaistītā amata līmeni. Tā kā pastāv tieša saistība starp komisāra uzvedību un iestādes, kurā viņš ieņem amatu, publisko tēlu un funkcionēšanu, tad EKL 213. panta 2. punktā noteiktā procedūra ir konstitucionāla pēc savas būtības. Tas atspoguļojas faktā, ka lēmumus šīs procedūras ietvaros nepieņem pati institūcija, bet gan cita iestāde — objektīva Kopienas tiesu iestāde.

95. Minētajā kontekstā Tiesai piemīt jurisdikcijas monopols, kuru nevar ietekmēt

lēmumi, kas tiek pieņemti valstu tiesās. Tā kā Tiesa ir tā iestāde, kas pēc Komisijas vai Padomes pieprasījuma piemēro sankciju, tai ir jāpiemīt pilnvarām konstatēt, vai darbība, kurā ir apsūdzēts komisārs, ir EKL 213. pantā noteikto pienākumu pārkāpums. Lai gan, veicot šo konstatāciju, Tiesa var ņemt vērā valstu tiesu instanču atzinumus par faktiem, tai šajā kontekstā ir sava atbildība, un tā nekādi nevar tikt ierobežota. Tādējādi, ja valsts tiesa valsts kriminālprocesa pret (bijušo) Komisijas locekli ietvaros ir konstatējusi, ka konkrēti fakti nav tikuši pierādīti vai arī tie ir tikuši pierādīti, bet nerada kriminālatbildību, tas nevar ierobežot Tiesas pilnvaras konstatēt un kvalificēt tos pašus faktus EKL 213. panta 2. punkta specifiskajā un atšķirīgajā kontekstā, kas ir Kopienu tiesību priekšmets.

96. Minēto iemeslu dēļ es neuzskatu, ka Tiesai EKL 213. panta 2. punkta procedūras ietvaros var piemērot principu, kas ir pazīstams kā *le pénal tient le disciplinaire en l'état*.

97. Pat ja šis pricips varētu tikt uzskatīts par piemērojamu šīs lietas apstākļiem, es piekrītu Komisijai, ka fakti, kurus izskatīja Beļģijas izmeklēšanas tiesnesis, pilnībā nesakrīt ar faktiem šajā lietā. Iepriekšējā procesā attiecībā uz Kresonu cita starpā tika izskatīts jautājums, vai pastāv pierādījumi par krāpšanu un [dokumentu] viltošanu, izdodot Bertelo komandējuma rīkojumus un sagatavojot gala ziņojumu, beidzoties viņa pirmā līguma termiņam. Savukārt šīs lietas priekšmets ir apsūdzība par Kresonas izrādīto īpašo labvēlību (favorītismu), pieņemot darbā un [turpmāk] izturoties pret Bertelo un piedāvājot līgumus Rīdingeram. Tas ir pavisam atšķirīgs jautājums. Fakti, kas tika izskatīti kriminālprocesā, bija tikai no Kresonas puses abiem kungiem izrādīto privilēģiju blakusprodukts. Tos nevar sajaukt ar īpašu labvēlību (favorītismu) kā tādu, it īpaši tādēļ, ka tas ir jautājums, kas atrodas ārpus krimināltiesību sfēras.

98. Kā nākošo punktu es atkārtošu, ka nepastāv iebildumi pret valsts kriminālprocesa un EKL 213. panta 2. punkta vienlaicīgu piemērošanu. Abi procesi kalpo atšķirīgiem mērķiem valsts un Kopienas tiesiskajās sistēmās. Ja pirmā mērķis ir nodrošināt standartus, kas tiek uzskatīti par valsts sabiedriskās iekārtas nepieciešamu sastāvdaļu, tad otrais ir veidots, lai nodrošinātu Kopienas iestāžu pienācīgu darbību, īstenojot Līgumos noteiktos mērķus. Pat ja valsts kriminālprocess būtu turpināts un tā rezultātā būtu piemērots sods, vēl joprojām

pastāvētu iespēja piemērot EKL 213. panta 2. punktā noteiktās sankcijas.

99. Tātad ir noraidāms Kresonas arguments, ka Briseles *Chambre du conseil du Tribunal de première instance* 2004. gada 30. jūnija lēmums neturpināt pret viņu uzsākto kriminālprocesu atņem saturu Komisijas prasības pieteikumam un tādējādi pašreizējā tiesvedībā ir nepieņemama.

3) *De minimis non curat praetor*

100. Kresona uzskata, ka Komisijas prasība ir jāatzīst par nepieņemamu, ņemot vērā nelielās naudas summas, kas ir saistītas ar Bertelo komandējumu rīkojumiem. Komisija apstrīd šo argumentu un apgalvo, ka, ja tas vispār ir piemērojams, tad tas attiecas uz prasības pamatotību, nevis pieņemamību.

101. EKL 213. panta 2. punkts neietver nosacījumus par (bijušā) Komisijas locekļa pienākumu pārkāpumu nopietnību (būtiskuma līmeni), kurus Komisija vai Padome varētu piemērot kā kritēriju, iesniedzot prasību Tiesā. Lēmums uzsākt tiesvedību atbilstoši minētajam Līguma nosacījumam ir iesaistītās iestādes kompetencē. Jebkuru lēmumu par tiesvedības uzsākšanu pret (bijušo) Komisijas locekli, pamatojoties uz minēto nosacījumu, kolektīvi pieņem komisāru kolēģija. Var pieņemt, ka šāds lēmums netiek pieņemts pavirši.

102. Papildus jāmin, ka fakts, ka materiālie zaudējumi, kas ir nodarīti Kopienas interesēm, ir niecīgi, nevar būt izskatāmā komisāra pienākumu pārkāpuma nopietnības indikators. Nozīme ir tam, vai izskatāmā darbība varēja radīt kaitējumu Komisijas autoritātei un uzticamībai, kā arī uzticībai, kuru citas institūcijas, dalībvalstis un sabiedrība ir sniegušas Komisijai. Šajā lietā ir skaidrs, ka Kresonas uzvedība radīja šādu kaitējumu.

103. Fakts, ka summa, kuru saņēma Bertelo, ir nosacīti neliela, tādējādi neietekmē Komisijas prasības pieņemamību. Kā to pamatoti norāda Komisija, šis aspekts var tikt ņemts vērā, vērtējot lietas pamatotību.

4) Secinājumi par pieņemamību

104. Ņemot vērā augstāk minētos apsvērumus, es secinu, ka Kresonas iesniegtie argumenti par Komisijas prasības nepieņemamību ir nepamatoti.

B — *Procesuāli jautājumi*

105. Kresona izvirza vairākus iebildumus par veidu, kādā tika veikts process Komisijā pirms prasības iesniegšanas Tiesā, un kritizē procesuālo garantiju trūkumu EKL 213. panta 2. punkta piemērošanā. Lai arī šīs sūdzības, kas ir apkopotas augstāk minētajos 51. un 60.–62. punktā, tika iesniegtas kā pakārtoti apsvērumi, tomēr, vadoties no sistemātiskuma viedokļa, tās būtu jāizskata pirms lietas būtības.

106. Kā pareizi norāda Kresona, nepastāv skaidrs procesuālais ietvars Komisijas lēmuma par prasības iesniegšanu Tiesā atbilstoši EKL 213. panta 2. punktam sagatavošanai, ja tiek uzskatīts, ka tās loceklis vai bijušais loceklis ir pārkāpis pienākumus, ko uzliek komisāra amats. Ņemot vērā šāda lēmuma nopietnās sekas attiecībā uz personu, Komisijai ir jārīkojas ar vislielāko piesardzību, konstatējot un izvērtējot faktus, paziņojot savu pozīciju iesaistītajai personai un uzklausot tās paskaidrojumus par izvirzītajām apsūdzībām. Pienākums rīkoties piesardzīgi un pilnībā ņemt vērā tiesības uz aizstāvību ir īpaši būtisks, nepastāvot precedentiem un tiesiski noteiktām sagatavojošām procedūrām. Vispārējā izpratnē Komisija patiešām ir piemērojusi piesardzīgu pieeju tiesvedības sagatavošanai, pieņemot paziņojumu par iebildumiem, paziņojot to Kresonai un sniedzot viņai iespēju atbildēt rakstiski un mutiski. Uzskatu, ka ir svarīgi uzsvērt šo vispārējo apsvērumu, pirms tiek izskatītas Kresonas atsevišķās sūdzības.

107. Nav pieņemama Kresonas pirmā sūdzība par to, ka pret viņu veikto administratīvo izmeklēšanu bija jāuzsāk komisāru kolēģijai, jo tā nav personāla ģenerāldirektora kompetencē. Papildus tam, ka nepastāv rakstīts vai nerakstīts noteikums, ka lēmumu izmeklēt aizdomas par komisāra nelikumīgu rīcību var pieņemt tikai viņa kolēģi, ģenerāldirektors darbojas Komisijas locekļa tiešā pakļautībā. Ir atkal jāuzsver, ka, uzsākot tiesvedību, balstoties uz EKL 213. panta 2. punktu, būtiski ir tas, ka Komisija uzņēmās pilnu atbildību par tiem faktiem, ar kuriem tā pamato savu apsūdzību.

108. Atsaucoties uz viņas pamattiesību pārkāpumu, Kresona apgalvo, ka, pirmkārt, nav pieņemama septiņu gadu paiešana starp faktu, kuros viņa tiek apsūdzēta, rašanos un procesa uzsākšanu 2003. gadā. Attiecībā uz šo sūdzību ir jānorāda, ka EKL 213. panta 2. punkts nenosaka termiņu, kurā ir jāuzsāk tiesvedība pret (bijušo) komisāru. Šajā lietā lēmums uzsākt tiesvedību pret Kresonu bija izmeklēšanas un Komisijas iekšējo reformu, par kurām Kresonai bija jāzina, kulminācijas punkts. Lai gan var uzskatīt, ka septiņu gadu laiks pirms tādas tiesvedības uzsākšanas, kas ir vērsta uz finansiālu sankciju piemērošanu, ir nozīmīgs, tas neietekmē Komisijas kompetenci vērsties Tiesā atbilstoši EKL 213. panta 2. punktam. Ja, kā to norāda Komisija, laika paiešana tiktu piemērota kā pieņemamības pamats, tad tas tai vai Padomei neļautu iesniegt prasību gadījumos, ja fakti tiktu konstatēti ilgu laiku pēc to notikšanas. Tomēr es uzskatu, ka laiks, kas ir pagājis starp lietas pamata faktiem un lēmumu uzsākt tiesvedību EKL 213. panta 2. punkta kārtībā, var būt apstāklis, kas var tikt ņemts vērā, pieņemot lēmumu par iespējamo sankciju piemērošanu. Es vēlāk atgriezīšos pie šī jautājuma.

109. Nākošais šķietami pārkāpto pamattiesību uz aizstāvību aspekts ir tāds, ka Kresonai tikusi liegta taisnīga procedūra tādējādi, ka visa procesa laikā Komisija uzņēmās izmeklēšanas tiesneša lomu, iesaistoties kriminālprocesā Beļģijā un uzsākot dažādas administratīvas izmeklēšanas, un vēlāk prokurora lomu, iesniedzot prasību Tiesā, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu. Turklāt, liedzot Kresonai pieeju tās Komisijas sēdes pārskatam, kurā tika pieņemts lēmums uzsākt šo tiesvedību, tika pārkāpts sacīkstes princips. Attiecībā uz pirmo punktu uzskatu, ka visa procesa laikā Komisija atbilstoši īstenoja savas pilnvaras atbilstoši Līguma nosacījumiem, gan veicot izmeklēšanu, gan arī pieņemot lēmumu vērsties Tiesā. Šajā kontekstā ir maldinoši piedēvēt Komisijai darbības, kas ir piederīgas tai neatbilstošām lomām. Ņemot vērā, ka Kresona, kā ir norādīts paziņojumā par iebildumiem, bija pilnībā informēta par viņai izvirzītajām apsūdzībām, otrais punkts — atteikums sniegt viņai pieeju Komisijas 2004. gada 19. jūlija sēdes pārskatam — nepārkāpj viņas tiesības uz taisnīgu procesu.

110. Tālāk Kresona apgalvo, ka Komisija nebija objektīva, pieņemot lēmumu uzsākt tiesvedību, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu, jo rīkojās Eiropas Parlamenta politiskā spiediena ietekmē. Šeit atkal ir jāuzsver, ka, ja Komisija pati atbild par lēmumu iesniegt prasību Tiesā, balstoties uz šo noteikumu, tad Tiesa ir tā, kas lemj par to, vai pastāv apstākļi sankcijas piemērošanai, kā arī par to, kāda sankcija ir piemērojama, pastāvot konkrētajiem apstākļiem. Jautājumam par to, vai Komisija savā darbībā ir

bijusi objektīva, šajā lietā nav nozīmes. Tādēļ arī šī sūdzība ir noraidāma.

111. Visbeidzot, Kresona apgalvo, ka administratīvās izmeklēšanas laikā notika vairākas procesuālas nelikumības. Ir vērts norādīt, ka dažādās administratīvās izmeklēšanas, kas tika veiktas Kresonas apsūdzībās par īpašu labvēlību (favorītismu), izrietēja no daudz vispārīgākām apsūdzībām par tajā laikā pastāvošajām nelikumīgajām darbībām Komisijā. Tās nebija paredzētas kā sagatavojošais posms tiesvedības uzsākšanai pret viņu atbilstoši 213. panta 2. punktam. Tās *ex post facto* ieguva šādu funkciju tikai 2003. gada 21. janvārī, kad Komisija nolēma nosūtīt Kresonai paziņojumu par iebildumiem. Lēmums uzsākt tiesvedību atbilstoši EKL 213. panta 2. punktam ir tikai Komisijas, kas darbojas kā kolektīva institūcija, ziņā, un, pieņemot šādu lēmumu, tā arī uzņemas pilnu atbildību par faktiem, ar kuriem prasība ir pamatota. Tiesas kompetencē ir izvērtēt šīs lietas apstākļus, pamatojoties uz šiem faktiem. Skatoties no šādas perspektīvas, dažādie formālie un, manuprāt, ārkārtēji triviālie pārkāpumi, kas esot notikuši sagatavojošajā posmā, pat tad, ja tie būtu notikuši, nevar ietekmēt Komisijas Tiesai iesniegto faktu ticamību un pamatotību.

112. Galvenais Kresonas iebildums saistībā ar tiesībām uz aizstāvību ir tāds, ka pašreizējās tiesvedības kontekstā viņai nav tiesību Tiesas spriedumu pārsūdzēt. Salīdzinājumam viņa atsaucas uz nosacījumiem Kopienas ierēdņiem un nosacījumiem, kas attiecas uz Beļģijas valdības ministriem, kuros ir pieejamas divas instances, kas pieņem lēmumus par civildienesta pārkāpumiem. Lai arī Tiesa, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu, patiešām šajā tiesvedībā darbojas kā pirmā un galīgā instance, jautājums ir, vai tas ir pamattiesību uz aizstāvību pārkāpums. Šajā sakarā es atkal vēlētos atsaukties uz EKL 213. panta 2. punktā noteiktās procedūras specifiku, kas nevar vienkārši tikt pielīdzināta disciplinārprocesam pret Komisijas ierēdni. Drīzāk šim procesam piemīt konstitucionāls raksturs un tas tiek uzsākts vispārējās interesēs, lai atgūtu uzticamību Komisijas darbībai. Lai veiktu konstitucionāla rakstura attīrīšanos, ir atbilstoši, ka lēmumus šādās lietas pieņem viena instance — augstākā tiesu instance Kopienu tiesiskajā kārtībā — un ka tie neatrodas izskatīšanā ilgāk nekā nepieciešams. Turklāt process Tiesā nosaka pietiekamas garantijas, lai aizsargātu iesaistītā komisāra intereses. Bez garantijām, kas ir noteiktas Kopienu Tiesas Statūtos un Regla-

mentā, papildu garantija ir tā, ka šāda veida lietas Tiesa skata pilnā sastāvā (Statūtu 16. panta ceturtā daļa). Ņemot vērā EKL 213. panta 2. punktā noteiktās procedūras specifiku un funkcijas, es neuzskatu, ka Tiesas sprieduma pārsūdzības iespējas trūkums ir atbildētāja pamattiesību pārkāpums.

113. Tātad dažādie iebildumi, kurus Kresona izvirza par procedūru, ko Komisija veica pirms šīs tiesvedības uzsākšanas, un pret EKL 213. panta 2. punkta procedūru kā tādu, ir noraidāmi kā nepamatoti.

C — *Lietas būtība*

114. Nākošais izskatāmais jautājums ir par to, vai fakti, kuros Komisija apsūdz Kresonu, ir komisāra amata uzlikto pienākumu pārkāpums EKL 213. panta 2. punkta nozīmē. Kresona neapstrīd faktus, kas attiecas uz Bertelo un Rīdingeru. Viņa tomēr apgalvo, ka abos gadījumos tika ievēroti piemērojamie Kopienu noteikumi.

115. Kā jau tas ir minēts šo secinājumu VI nodaļā, Komisijas locekļa pilnvaras noteic, ka komisāriem ir jāatbilst augstākajiem neatkarības, objektivitātes un godīguma standartiem kā ārējās darbībās, tā arī rīkojoties Komisijas ietvaros.

116. Attiecībā uz Bertelo lietu netiek apstrīdēts, ka Kresona izteica vēlmi nodarbināt savu draugu Bertelo sava personiskā padomnieka statusā. Tāpat ir konstatēts, ka, neskatoties uz kabineta vadītāja brīdinājumiem par to, ka viņš neredz iespēju Bertelo nodarbināt Komisijā, Kresona vērsās pie viena no viņas pakļautībā esošajiem dienestiem — ĢD XII, lai atrastu veidu, kā viņu nodarbināt. Sekojoši Bertelo atbilstoši šī dienesta priekšlikumam tika piedāvāts viespētnieka līgums uz vienu gadu. Kā izriet no lietas, viņa pienākums bija "ciešā sadarbībā ar Kresonas kabinetu piedalīties Piektās ietvarprogrammas un speciālu programmu dabas zinātņu sfērā sagatavošanā [un] nodrošināt saistību ar valstu pētniekiem, it īpaši Francijā". Ņemot vērā gan viņa tipiski zinātniskā rakstura pilnvaras, gan atrašanos tuvāk

Kresonai, nevis ĢD XII, ir skaidrs, ka šis ir diezgan neparasts izkārtojums, lai varētu nodarbināt Bertelo veidā, ko iepriekš norādīja Kresona.

117. Netiek arī nopietni apstrīdēts ne tas, ka Bertelo saņēma EUR 6930 atlīdzību par komandējumiem uz Šatelero, ne tas, ka viņa līgumu kopējais ilgums pārsniedza noteiktos maksimālos termiņus, ne arī tas, ka Kresona mēģināja pagarināt līgumatttiecības ar Bertelo pēc viņa atkāpšanās veselības problēmu dēļ.

118. Attiecībā uz Rīdingera lietu ir konstatēts, ka Kresona citam personiskajam draugam piedāvāja vismaz divus līgumus par tādu pētījumu veikšanu, kas neatbilst vadlīnijām tajās sfērās, par kurām bija atbildīga Kresona. Lai arī šie līgumi netika izpildīti un neradīja Kopienu budžeta izdevumus, nevar pieņemt, ka šāds iznākums tika paredzēts laikā, kad tie tika piedāvāti.

119. Vērtējot šos dažādos faktus, ir būtiski tos skatīt nevis izolēti, bet gan kopējā to kontekstā. Kresona savā atbildes rakstā uzsver, ka Kopienu noteikumi tika ievēroti, piemēram, attiecībā uz Bertelo pieņemšanu darbā, un ka viņai nevar tikt piedēvētas citas darbības, piemēram, rīkojumi par Bertelo komandējumiem uz Šatelero. Tomēr būtiski ir tas, ka šie dažādie fakti ir simptomātiski kopējai attieksmei, kas norāda uz to, ka Kresona, būdama Komisijas locekle, vēlējās izmantot savas pilnvaras, lai piešķirtu priekšrocības saviem personiskajiem draugiem uz Kopienu budžeta rēķina. Izsakot to citādi, nav iedomājams, ka Bertelo varētu tikt nodarbināts Komisijā uz tādiem pašiem noteikumiem un saņemtu tādu pašu labvēlību, ja Kresona nebūtu bijusi Komisijas locekļa amatā.

120. Pamatojoties uz faktiem, kurus Tiesai ir iesniegusi Komisija un Kresona, es uzskatu, ka Komisija pamatoti apsūdz Kresonu īpašas labvēlības (favorītisma) izrādīšanā, kā to jau agrāk savā 1999. gada 15. marta ziņojumā ir konstatējusi neatkarīgo ekspertu komisija, un ka nav jāizskata, vai šī uzvedība veido arī vērā ņemamu nolaidību. Pat ja šī attieksme izpaudās tikai divās lietās, kuras ir pašreizējās tiesvedības pamatā, tikai pati vēlme veikt šādas darbības, ieņemot atbildīgu amatu, ir pietiekama, lai radītu šaubas par Kresonas godīgumu un objektivitāti, vispārēji veicot komisāra pienākumus. Vienkāršas aizdomas

par neobjektivitāti ir pietiekamas, lai radītu šādas šaubas. Tas neizbēgami atstāja iespaidu uz viņas lomu Komisijas koleģiālo lēmumu pieņemšanā, jo viņa vairs nevarēja garantēt atbilstību nepieciešamajām prasībām, lai darbotos šādā kapacitātē. Viņas attieksme savukārt apdraudēja uzticību, kāda sabiedrībai bija attiecībā uz Komisijas neatkarību. Pēc notikušā var redzēt, ka šis apdraudējums patiešām materializējās, radot būtisku kaitējumu Komisijas publiskajam tēlam.

121. Tādēļ es secinu, ka, izrādot īpašu labvēlību (favorītismu), t.i., vēlmi izmantot savu komisāra amatu, lai piešķirtu priekšrocības saviem personiskajiem paziņām, Kresona rīkojās, pārkāpjot Komisijas locekļa uzliktos pienākumus 213. panta 2. punkta nozīmē.

D — *Sankcija*

122. Gadījumā, ja Tiesa atzītu Kresonas vainu, Komisija lūdz pilnībā vai daļēji atņemt viņai tiesības uz pensiju un/vai ar to saistītām citām priekšrocībām, vai arī atņemt pieeju citām priekšrocībām, kā noteikts EKL 213. panta 2. punktā. Atstājot Tiesas kompetencē noteikt sankcijas veidu un apmēru, Komisija norāda, ka jebkurai sankcijai ir jātiek piemērotai, ievērojot samērīguma principu. Tā arī ierosina, ka šajā sakarā norādes var sniegt principi, kādi tiek piemēroti disciplinārlietās pret Kopienu ierēdņiem un ir uzskaitīti Civildienesta noteikumu IX pielikuma 10. pantā.

123. Galvenais apsvērums, pieņemot lēmumu par finansiālas sankcijas piemērošanu, pamatojoties uz EKL 213. panta 2. punktu, kā arī par tās apmēru, ir tas, par cik nopietnu tiek atzīts pārkāpums gan tā smaguma ziņā, gan attiecībā uz kaitējumu, kas ir radīts Komisijai kā institūcijai. Apskatot lietas apstākļus, es jau atzīmēju, ka Komisijas locekļa izrādītā īpašā labvēlība (favorītisms) rada tiešas konsekvences tam, kā tiek uztverta attiecīgās personas darbība Komisijas koleģiālo lēmumu pieņemšanas procesā. Tas rada arī konsekvences Komisijas publiskajam tēlam un reputācijai, kas šajā lietā tika nopietni iedragāti. Var piebilst, ka ir nepieciešams nesamērīgi ilgs laika periods, lai atgūtu labo slavu un leģitimitāti, kuras šāda institūcija veido gadiem. Tādēļ radītais kaitējums ir ievērojams un ilgstošs.

124. Ņemot vērā minētos apsvērumus, man nav grūtību secināt, ka Kresonas pienākumu pārkāpumi ir pelnījuši finansiālu sankciju piemērošanu, kā to nosaka EKL 213. panta 2. punkts. Konkrētāk, es uzskatu, ka šis pārkāpums ir pietiekami nopietns, lai piemērotu pilnu pensijas tiesību un ar tām saistīto pabalstu atņemšanu. Tomēr pastāv vairāki apstākļi, kas attaisno tikai daļēju šo tiesību un priekšrocību atņemšanu.

125. Pirmais no tiem ir tas, kā pamatoti norāda Kresona, ka ir pagājis ievērojams laika periods starp pirmajām administratīvajām izmeklēšanām un lēmumu uzsākt tiesvedību pret viņu atbilstoši EKL 213. panta 2. punktam. Tikai no [pēdējā minētā] brīža viņai bija nopietni jāapsver pilnu vai daļēju tiesību uz pensiju atņemšanas iespēja. Papildus ir jāņem vērā fakts, ka Kresona jau ir cietusi ievērojamu kaitējumu savai reputācijai, kuru radīja ziņas presē. Turpinājumā zināmu nozīmi var piešķirt faktam, ka Kresonas attieksmi daļēji atbalstīja tā laika Komisijas administratīvā kultūra [14]. Visbeidzot, var ņemt vērā, ka šī ir pirmā reize, kad prasība, kas pamatojas uz EKL 213. panta 2. punktu, novedīs pie Tiesas sprieduma.

126. No otras puses, ņemot vērā, ka ir jāsniedz ticama atbilde Kresonas veiktajiem pienākumu pārkāpumiem, es secinātu, ka piemērojamā sankcija būtu viņas pensijas un ar to saistīto priekšrocību samazinājums par 50 %, sākot no Tiesas sprieduma paziņošanas dienas. Ņemot vērā, ka kopš 1999. gada viņa ir saņēmusi pilnu pensiju, es uzskatu, ka nav pamata noteikt šīs sankcijas piemērošanas termiņu.

VIII — Tiesāšanās izdevumi

127. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi, lai Kresonai piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, un tā kā viņai spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež viņai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Atbilstoši 69. panta 4. punktam Francijas Republikai, kas iestājās lietā Kresonas prasījumu atbalstam, savi tiesāšanās izdevumi ir jāsedz pašai.

14 — Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka, lai gan viņas pirmais kabineta vadītājs viņu patiešām bridināja pret Bertelo pieņemšanu darbā, citi dienesti bija vairāk nekā gatavi sadarboties, lai ievērotu viņas vēlmi.

IX — Secinājumi

128. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai:

— atzīt Komisijas prasību par pieņemamu;

— nospriest, ka, izrādot īpašu labvēlību (favorītismu), t.i. vēlmi izmantot savu komisāra amatu, lai piešķirtu priekšrocības personiskajiem paziņām, Kresona rīkojās, pārkāpjot Komisijas locekļa amata uzliktos pienākumus EKL 213. panta 2. punkta un EAEK līguma 126. panta 2. punkta nozīmē;

— atņemt Kresonai tiesības uz pensiju un ar to saistītās priekšrocības 50 % apmērā, sākot ar šī sprieduma pasludināšanas dienu;

— piespriest Kresonai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;

— piespriest Francijas Republikai segt savus tiesāšanās izdevumus pašai.